

א. המצב הבטחוני מחייב כוננות מלאה בכל עת של מערכת-בטחון-המדינה, ואין כתמרון-אופרטיבי גדול גורם המדרבן את אימונם והכנותיהם של הדרגים הגבוהים לקראת מילוי תפקידים אופרטיביים. זאת ועוד: כאן נבחנים הם בחינה הקרובה במידה מכסי-מלית למציאות-הקרב — ע"י הצגת כוח-נגדי, המכניס להתפתחות-הקרב את מחשבת-האויב הנגדית, הפור עלת לפי ידיעותיה, משימותיה ושיקוליה היא, — יסוף חיוני ביותר לבחינת-קרב מכסימלית בדרגים הגבוהים, היוצר את אי-הבהירות ואי-הנדאות במצבים (או, כביטוי המקובל בספרות הצבאית, את "ערפל-הקרב") המורגשים כל-כך במציאותה של מלחמה.

ב. ע"י ש"דולגים" על שיפור רמתן של יחידות-הביניים, ועל ביסוס אימונן ושיפוצו — ומטילים לתוך הבחינה-האופרטיבית מפקדות גבוהות — ניתנת האפשרות ל"בחינה חוזרת": מהמסקנות המוסקות לגבי פעולתה ומבנה של המפקדה הגבוהה — אל אותם הנושאים ביחידות-המשנה; כי אין בחינה תיאורטית-בלבד של שיטת תפעול המסגרות הגבוהות בוגנת בסיס מספיק לפיתוח מעשי של אימון היחידות הקטנות יחסית, שיהלום את התפעול במסגרת הרחבה.

ואילו תפעול-החב — משיג בסיס כזה, והרי זו שיטה המאפשרת להביא לידי מימוש את התפיסה המתודית, הקובעת שכל נושא יילמד ע"י שילוב הגישות המתודיות היסודיות: ההליכה מן הפרט אל הכלל — אך גם להיפך.

עתה, לאחר התמרון, אין עוד ספק שביצוע התמרונים השנה הצעיד את כושרו האופרטיבי של צה"ל צעד גדול קדימה, כאשר לא ניתן היה להשיג בכל שיטת אימון אחרת.

כן אין להתעלם מהשיג הדרכתי חשוב הנובע מביצוע תמרון-אופרטיבי גדול, הישג אשר חשיבותו בדרך התפתחות אימונו של צבא הנה ממדרגה רא"שונה, והוא: — שיטת ניהול תמרונים ושיפוט. עם כל הספיקות, והליקויים, בשלבים הראשונים של התמרון — ניתן לסכם, שנושא זה עוכל והותאם לצרכי התמרון בצה"ל ואפשרויותיו; וכל החומר הכתוב שעובד לקראת הקמת מנגנון-השיפוט, בשטח המנהלתי ובשיטת ניהול השיפוט בין יחידות ופור-מציות הנתונות ב"קרב", יהיה בסיס חשוב ביותר לליטושו הסופי של תקנון השיפוט בתמרונים של צה"ל.

100 ש. גפני

ר ט י ס י ת מ ר ו נ

צופה אחד, כשמשקפת צמודה לעינו והוא תר בה את המדרון המאיים לכל אורכו. — "צדקת" — אומר צופה אחר — "התכנית אינה בת-ביצוע. אנשיו יגעים כבר, ואת ההר הזה לא יטפסו גם אנשים רעננים".

אחרים מנידים בראשיהם לאות הסכמה. אולם בלב רוחשת תקוה כמוסה — מי יתן ותבוצע התוכנית, על אף הערכות-המצב המבטלות את הסיכוי להגשמתה, שכן — יוזמה בה, ומעוף, וניצול נכון של הנשק המכונה "חיל-רגלים" בהרים, כלילה, במקום ובזמן שסוגי-הנשק האחרים — השריון, התותחים והאוויריה, — הנם חסרי-אונים כמעט בגלל קרקע בלתי-עבירה, או חסרי-תצפית, — ימלך בכיפה החייל-הרגלי, אשר יעבור בחשאי טרשים וצוקים ויפתיע את האויב במקום ובזמן שלא שוערו מראש.

גיפ בא כלפינו ונעצר. המפקד מן ה"ירוקים". כולנו מתכנסים סביב המפה הגדולה ושומעים את הערכת-המצב שלו לגבי האפשרויות הפתוחות בפני ה"כחולים". לאחר

אנו, הצופים בתמרון, מהכים בעיקול הדרך לבואו של מפקד "ירוק", שעתיד להשמיע לנו את "הצד השני של המטבע" — לאחר שזה עתה שמענו את דבריו של מפקד "כחול". סביבנו מתנשאים ההרים, טרושים ודלי צמחיה, וכיפותיהם הרמות לועגות לוודיות שמלמטה.

סמוך לכפה הימנית, זו הסמוכה אלינו, ה"הוכחה" לפני שעות מספר פלוגה כחולה, שניסתה לכבוש אותה לאור היום לאחר מסע-שיפוס מפרך. היה זה נסיון שני שנכשל. כשאנו סוקרים את המדרון התלול — הננו חשים הערצה לאנשים שעלו בו ומצאו בקירבם, בסופו של דבר, את האון להסתער.

מכיפה זו אנו נושאים את עינינו שמאלה, לעבר הר עצום, קמור-מדרון, השולט עליה. באוזנינו מהדהדים עדיין דברי המפקד ה"כחול". הוא אמר, לאחר שתיאר כיצד נכשל פעמיים בכיבוש הכיפה הימנית, שתכנן להעלות הלילה כוח על-הר זה ולכתר את ה"ירוקים" שממולה. אנו מביטים עתה בהר.

— "אולי היו כמה סירינים מאומנים היטב מצליחים לטפס עליו! גדוד שלם לא יצליח לעשות זאת". — אומר

2. שיטת פעולת השריון

שיטת פעולת השריון, כפי שבאה לידי ביטוי בתמרון, העלתה דוגמה טובה ביותר של פריצת שריון לעומק מערכו של האויב, אגב הימנעות מהתנגשות עם מערכי הגנה מבוצרים — ע"י הקפתם, תוך חתירה לפגיעה בנקודות העורף ה"רכות" ביותר, והחיוניות לקיומו של מערך ההגנה הכולל. שיטת בנית צותי הקרב המשוורנים, הגמישות בהרכבתם, תוך בחינה יסודית של צרכי הקרב המשתנים — היתה למופת. ראוי לציין, שבמסגרת התמרון נבחו אחד הנושאים החשובים בהפעלה הטקטית של השריון — המערך ההגנתי של צותי קרב משורני, כאשר אינו יכול להש"ען על מערך חיל-רגלים רגיל, שילוח את פורמציית השריון.

3. הלחימה בנגד השריון (בנתוני עדיפות אוירית של האויב)

נושא זה, המהווה את אחת מבעיות היסוד במחשבת כוחות-הבטחון של המדינה, נבחן כמובן לא במילואו. ניתן לציין שהפתרונות האופרטיביים-הכלליים, שבאו לידי ביטוי בתמרון, היו קולעים ומותאמים לדוקטרינות צה"ל בנושא זה.

אתעכב כאן על סיכום אחדים מן הנושאים הרבים שהוצגו לבחינה בתמרונים.

1. תפעול מפקדות

תפעול מפקדות בעת מלחמה, ויכולתן לנהל את הקרב בהתאם לדוקטרינות הקיימות בצה"ל. נושא זה — המפקדות הגבוהות — הועלה בצורה חריפה למדרגה אקטואלית ע"י שנקבע בנושא לתמרון, והוטל כחומר למחשבה אינטנסיבית של הפיקוד הגבוה, לבחינה במערכת תמרוני-מפקדות, ולעיבוד בנוהלים ופק"לים כתובים. נושא זה, על אף הזמן המצומצם-ייחסית אשר היה בטיפול המפקדות, קיבל את מרבית הטיפול העיוני אשר ניתן להשיגו מבלי ניסיון המעשי במערכת תמרונים גדולים; ואכן, התמרון ליבן מספר נקודות אשר יש להתעכב עליהן. א. מערכת הנוהלים וה"פק"לים" כולה הנה חשובה עד מאד: אולם יש לזכור, שאלה הנם אמצעים בלבד — ויש לשקלם ולראותם רק בתור כאלה. זבמידה, שהנתונים מחייבים דרך פעולה שונה — אין להתרע מפגיעה בנוהלים ופק"לים, ומתאמת נוהל העבודה למציאות המתחייבת מהקרב.

שהם נכשלו פעמיים בנסותם לאגוף אותי מימין, אומר הוא. יתכן וינסו לעלות עלי שוב הזיתית.

— "ומה בדבר אגוף שמאלי?" — שואל אותו מישור. — "הם אינם מסוגלים לעלות את ההר הזה" — אומר ה"ירוק".

נהימות הסכמה בשמעות מסביב, שוב ניפנים המבטים אל פיסת-ההר המרקיעה שחקים. ה"ירוק" מבטל אף הוא את האפשרות להגיע אליה מעמקי הוואדי. חזקה עליה, שיודע הוא את אשר הוא דובר, ובכל זאת... האם במאזן מן נועז, כשהאמרה "זעה תוסכת דם" תרונה בליבם, לא יוכלו החיילים-הרגלים לעלות בהר זה? הספק מן-קרה...

אנו ממשיכים בדרכנו לגזרות אחרות. הליל רד. הליל חולף. עם בוקר מגיעתנו הידיעה: שלוש פלוגות עלו באגוף שמאלי, דרך אותו הר תלול, והתבססו על כפות השולטות על קו-התחבורה הירוק... כראוי וכיאות לחיל-רגלים.

**

אנו מגיעים לכפר הנמצא על צומת-כבישים. כאן, כמו בתחילת המערכה, מנסה חטיבה "כחולה" לעקור את הכוחות הירוקים המחזיקים במשלטים הסובבים את הצומת. הירוקים משחקים את משחק ההגנה הגמישה כהלכת.

אין הם צמודים למקום מסוים. הם משהים את האויב זמן מרובה ככל האפשר ומסתלקים למשלטים אחרים בעורף, אשר אף הם מהימים חסימה טובה. על הכביש. הכחולים, לאחר שהצומת נופל בידיהם, מתקדמים ונתקלים במח"סומים התדשים — והפרשה חוזרת חלילה: ה"ירוקים" "קופצים" שוב אחורה, אל כפר הנמצא בצומת-דרכים חדש; הכחולים עולים עליו; הירוקים משהים אותם ככל אשר בידם; "הקרבות" ממושכים ומרים.

גילמת רוגז נשמעת מדבריו של מפקד "כחול", שעה שהוא מסביר לנו את מהלך הקרבות. הוא מספר על כות "ירוקות" ספורות, אשר "השראת התמרון" נחה עליהן, והריהן מעכבות ג'וד "כחול" (הן ניצטוו "להיל-חם עד הסוף"), ועל שופט שאינו מוכן להשתכנע כי הן חוסלו מכבר.

אנו, שזה עתה באנו מ"הצד השני של הגבעה", מגחכים לעצמנו. יודעים אנו, שה"ירוקים" ימשיכו להשהות בכרחות מועטים ולא יתפתו לאסור קרב על מקום מסוים, ש"יבלע" את עיקר היחידותיהם.

הקו המסמן את ציר-ההתקדמות של ה"כחולים" על מפתו של אותו מפקד עובר מכפר אחד למשנהו לאורכו של הכביש. אין רואים בה "קפיצות דרך" במגמה לעקוף ולכתר כליל. ההרגשה היא שה"כחול" שכח את העצה

4. ההגנה המרחבית

במסגרת התמרון נבחנה רק בחלקה מערכת ההגנה המרחבית; ושוב בא לידי ביטוי תכונותיה היסודיות: היותה מערך-הגנה קבוע וצמוד לקרקע, המכיל כוח-אדם מעולה והמאורגן מראש להגנה על הנקודות החיוניות שבשטח. המאמץ המושקע בפיתוחה ע"י יתר אימון, העלאת טיב הנשק, הביצור והקשר וכיוצא מעלה את ערכו הלוחם של אחד מיסודות הכוננות-הבטחונת החשובים ביותר למקרה של התקפת-פתע על מדינת ישראל — וכן להיפך. והרי זה יסוד הגנתי חיוני ויעיל ביותר אף לכל מקרה אחר במלחמה.

5. הלחימה בהרים

נושא זה נבחן בצורה מלאה יותר — ומאפשר הסקת מסקנות כוללות יותר. במשולב עם ההכרח בצמידות-לדרכים וקווי-האספקה של פורמציות גדולות — בא לידי ביטוי ההכרח בתמרון רגלי נועז, לפתיחתם של צירי-תנועה אלה. אכן, אין ספק שאין פורמציות גדולות יכולות להלחם ללא ציר-אספקה נוח ומובטח. הצד המנהלתי לא פותח דיו בתמרון; טיפוח ציוד

מתאים, ואימון מעולה יותר של יחידות התובלה-החיה (פרדות וכו'), יתרמו הרבה לפתרון בעיה זו.

6. מסקנות כלליות

יזמה. יתרון נטילת היזמה בא לידי גילוי חריף בתמרונים השנה. הכתבת מהלכי-הקרב הנה יתרון, אשר רק יחסי כוחות מכריעים-ממש לזכותו של היריב יהיו עשויים לבטל את העדיפות המושגת באמצעותו. יתרון הזמן, הנרכש על ידה, והיכולת לרכז כוחות גדולים יחסית, לנקודת הנבחרת — מאפשרים להביא לידי ביטוי מלא את ההפסדה, החלקית או הכללית — ולהקנות ליוזמים את ההכרעה בקרב.

הדבר בא לידי ביטוי מלא ביותר במידה שהיזמה הנה בידי כוח-משורין, הלוחם כנגד כוחות-חי"ר. הניידות הרבה של השריון מאפשרת לו מיצוי יעיל וחריף יותר של היתרונות, שצוינו לעיל, הנודעים לזה אשר בידו היזמה.

הקשר. הקשר מילא את המשימה העיקרית שהוטלה עליו — קיום השליטה. ואין ספק, שלקח הליקויים שנתגלו בהדרגה בשנים הקודמות — הוא שבנה את הצלחתו בתמרונים השנה.

תעות רבות יותר; המחשבה והתכנון היו מסגלים את הבלתי-שכיח, המפתיע, הנועז בזרותו. אכן, כאן רואה אתה באור חדש את השיבותו של אותו גוף-צבא של ארצות-הברית, המיועד לתמרונים דו-צדדיים והמכונה ה"תוקפן" (עיני עמ' 110). "תוקפן" זה, המסגל לעצמו את אורח-המחשבה ושיטות-הלחימה של אויב-בכוח, מגביר, בשעת תמרון, את "ערפלי-הקרב" ומעמיד את הדוק-טרינות של הצבא במבחן יסודי יותר.

* *

לפנינו דוגמה מובהקת של מערכה בין כוח הפועל על קוים פנימיים כנגד כוח הפועל בקוים חיצוניים. אך, לחסי די ההערכות הראשונה או השניה שבינינו, שהירבו להת-וכח על נושא זה, — לא ניתנה כאן ההודמנות לבחון את הדברים הלכה למעשה, מפאת קוצר-הזמן, שהוקצב לתמרון. באשר לקוים פנימיים, הרי העקרון, רכז כוחות והכה כל אחת משרדות האויב בנפרד, בעוד אתה משהה את שאר שדרותיו" לא הגיע לכלל ביצוע. ובאשר לקוים-החיצוניים, לא הגיע לכלל ביצוע העקרון של "פטיש וסדן" — דהיינו, כתישת האויב בין שתי השדרות העולות עליו.

ומצער הדבר, נוצרת בקרבך ההרגשה הדומה לזו המת-עוררת כך שעה שאתה קורא ספר בלשי מרתק, והנך נוכח — שהעמוד האחרון, בו מתגלה הרצח, חסר בו...

הטובה, שהיא אמת טקטית כשם שהיא אמת איסטרטגית — הנה להן למטרות-גיאוגרפיות בעלמא והיה דבק במטרה האחת והיחידה: השמדת גוף-הצבא העיקרי של האויב. שכן לאחר שתבצע זאת, תיפולנה המטרות הגיאוגרפיות לידך ממילא.

* *

אנו נוסעים ממטה של חטיבה לימנהלת התמרון וממשלט שקרב סוער עליו למפיק של גדוד. עינינו פקוחות ואוזנינו נטויות לראות ולשמע חדשות ונצורות, אולם — לשוא. כל אשר יקרה לפנינו, ישן" הוא, "ישן נושן", — כזאת חזינו ושמענו בקורסים שעברנו, בתסל"גים שביצענו ובתמרונים החד-צדדים שתימרנו. אין אנו מוצאים עדיין במערכה זו, המרתקת-כשלעצמה, אותו מסע נדיר ומפתיע, אותו מעשה בלתי-צפוי-מראש, ה"הופך את קערת האויב על-פיה" ומנחיל לו תבוסה.

אתה בוחן על המפה את המסעות והמסעות שכנגד. אתה נוכח שהערכות-המצב של שני הצדדים לגבי האפשרויות הפתוחות היו, במרבית המקרים, נכונות למדי, — כאילו קראו איש את מחשבות רעהו. היפלא הדבר? הרי הם הניכי אותם הקורסים ומשתתפים אותם התסלג"ים — והריהם חושבים בדפוסי-הגיון מקבילים. אין ספק, שנוכח אויב בלי מרכאות היו הדברים מתפתחים אחרת והיו הפ-